บทที่ ๔

เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการการเงิน

(Tools of Financial Management)

ถ้าธุรกิจเข้าใจถึงปัญหาทั้งหมดที่เกี่ยวกับการจัดหาเงินทุนของเขาดีแล้ว ก็ควรจะศึกษาบันทึกที่เกี่ยวกับการเงินของธุรกิจของเขา งบการเงินนั้นถ้าได้จัดทำอย่างเหมาะสมและจัดประเภทให้ได้ตัวเลขหรือข้อมูลตรงตามต้องการแล้ว ก็จะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการการเงินที่ดีที่สุด

งบการเงิน

(Financial Statements)

งบดุล

ก่อนที่จะพิจารณาหรือวิเคราะห์งบการเงิน สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือการเข้าใจในรายการที่ปรากฏอยู่ในงบดุลทั่ว ๆ ไปของธุรกิจ ตัวอย่างที่จะยกต่อไปนี้เป็นตัวอย่างงบดุลของบริษัทยางไทย จำกัด ซึ่งจะใช้อธิบายรายการที่จะพบได้ทั่ว ๆ ไปในงบการเงิน และใช้เป็นตัวอย่างในการเปรียบเทียบวิเคราะห์ และการวิเคราะห์อัตราส่วนด้วย

ควรจะสังเกตุว่า งบดุลนั้นเป็นการจดบันทึกฐานะของกิจการ ณ วันที่เจาะจงนั้น ๆ ซึ่งก็เป็นวันสิ้นงวด ๓๑ ธันวาคม ๒๕๑๒ และงบดุลนี้ไม่ได้มีความหมายถึงการดำเนินงานของธุรกิจเลย งบดุลนี้มีส่วนประกอบ ๒ ส่วน คือ : ส่วนของสินทรัพย์ และส่วนของหนี้สินและเจ้าของรายการของทั้ง ๒ ส่วนนี้จะต้องเท่ากัน สินทรัพย์นั้นหมายความถึงทุกสิ่งที่ธุรกิจเป็นเจ้าของ ในขณะเดียวกัน หนี้สิน และส่วนของเจ้าของ จะแสดงแยกให้เห็นว่าส่วนใดเป็นส่วนที่เป็นหนี้บุคคลภายนอก และที่เหลือจะเป็นส่วนของเจ้าของกิจการ

บริษัท บางไทย จำกัด

งบดุล ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๑๒

สินทรัพย์

รายการ		จำนวนพัน
๑. เงินสด		๖,๓๐๐.-
๒. ลูกหนี้		๒,๔๘๐.-
๓. หนี้สินคงกลัง		๗,๖๗๐.-
๔. รวมสินทรัพย์เดินสะพัด		๑๗,๓๕๐.-
๕. โรงงานและอุปกรณ์	๑๖,๒๐๐.-	
๖. หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม	๖,๑๔๗.-	
๗. สินทรัพย์สุทธิ		๑๐,๐๕๓.-
๘. ค่าใช้จ่ายล่วงหน้า		๔๓๕.-
๙. ค่าใช้จ่ายตั้งพัก		๗๒๑.-
๑๐. สินทรัพย์ไม่มีตัวตน		๑.-
รวม	บาท	๒๘,๐๖๐.-

หนี้สินและส่วนของเจ้าของ

๑๑. ตั๋วเงินจ่าย	๒,๖๐๐.-
๑๒. เจ้าหนี้	๓,๗๐๐.-
๑๓. ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	๔๘๗.-
๑๔. ภาษีค้างจ่าย	๗๐๒.-
๑๕. ภาษีอื่น ๆ	๕๒๐.-
๑๖. รวมหนี้สินเดินสะพัด	๘,๘๘๙.-
๑๗. เจ้าหนี้ – จำนอง	๑,๐๐๐.-

๑๘. สำรองเพื่อการฉุกเฉิน	๓๐๐.-
๑๙. ทุน	๑๖,๐๐๐.-
๒๐. กำไรสะสม	๒,๘๖๑.-
รวม	บาท ๒๙,๐๖๐.-

รายการแรกที่ปรากฏทางด้านสินทรัพย์ (รวม ๑ – ๓) เป็นสินทรัพย์เคลื่อนสะพัด รายการเหล่านี้เป็นรายการที่เกิดขึ้นตามปกติของการดำเนินงานของธุรกิจ และสามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ภายใน ๑ ปี รายการที่ ๑ เงินสดนั้นเป็นรายการที่ชัดเจนอยู่แล้ว

๒. ลูกหนี้ หมายถึงหนี้สินที่บุคคลภายนอกเป็นหนี้บริษัท ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการให้สินเชื่อในการดำเนินงานตามปกติของธุรกิจ หักด้วยจำนวนที่จะเรียกเก็บไม่ได้ โดยคำนวณจากประสบการณ์ที่ผ่านมา

๓. สินค้าคงคลัง เป็นค่าที่ธุรกิจได้ลงทุนไปในรูปของวัตถุดิบ สินค้าสำเร็จรูป และงานระหว่างทำ วิธีง่าย ๆ ที่สุดที่จะตีราคาสินค้าคงคลังก็คือ การใช้ราคาทุนหรือราคาตลาด แล้วแต่ว่าราคาใดจะต่ำกว่ากัน

๔. รายการที่ ๔ นี้ เป็นยอดรวมของสินทรัพย์เคลื่อนสะพัดทั้งหมดของธุรกิจ และเป็นตัวเลขที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะใช้ในการหาหนี้สินระยะสั้น

๕. รายการที่ ๕ นี้ เป็นต้นทุนของโรงงานและอุปกรณ์ และหักด้วยรายการที่ ๖ ซึ่งเป็นค่าเสื่อมราคาของโรงงานและอุปกรณ์นั้นโดยประมาณ สะสมมาจนถึงวันนั้น

ค่าเสื่อมราคานั้นควรจะมีการคำนวณนับตั้งแต่วันที่ได้สินทรัพย์ประจำนั้นมา แต่ไม่รวมที่ดิน รายการอื่น ๆ อีก ๒ รายการ ที่มักจะเกิดขึ้นต่อเนื่องกับค่าเสื่อมราคานี้ ซึ่งควรจะสังเกตุคำหมดเปลืองของทรัพยากรตามธรรมชาติ เป็นคำที่ใช้กับอุตสาหกรรมพิเศษ ซึ่งเป็นการบันทึกของน้ำมันหรือแร่ธาตุที่ได้ขุดขึ้นมาแล้ว นับว่าเป็นการล้าสมัยมากที่จะแสดงส่วนขาดทุนของสินทรัพย์ประจำ เพราะว่าสินทรัพย์เหล่านั้นล้าสมัย เนื่องจากมีการนำ

อุปกรณ์ใหม่ ๆ มาใช้ แม้ว่าสินทรัพย์เก่ายังสามารถใช้ได้ แต่ไม่ดีเท่าอันใหม่

รายการที่ ๘ ค่าใช้จ่ายล่วงหน้า เกิดขึ้นเนื่องจากรายจ่ายต่าง ๆ ที่ได้จ่ายออกไป แต่ประโยชน์ที่จะได้รับจากรายจ่ายเหล่านั้นยังไม่ได้รับ ซึ่งอาจจะได้รับในปีหน้าหรือบางครั้งอาจจะนานกว่านั้น ค่าใช้จ่ายล่วงหน้ารวมทั้งรายการพวกเบี้ยประกันภัยที่ซึ่งมีการจ่ายล่วงหน้าค่าเช่าจ่ายล่วงหน้า และดอกเบี้ยที่จ่ายล่วงหน้า

รายการที่ ๙ ภายใต้หัวข้อสินทรัพย์ก็คือ ค่าใช้จ่ายตั้งพักที่เกิดขึ้น แต่ผลประโยชน์จะได้รับในหลาย ๆ งวดบัญชี การที่คิดว่ารายจ่ายนั้นเป็นรายจ่ายสำหรับหลาย ๆ ปี ก็มีเหตุผลมากกว่าที่จะถือว่าเป็นรายจ่ายของปีที่เกิดรายจ่ายนั้น ค่าใช้จ่ายตั้งพักนี้รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งบริษัท ค่าใช้จ่ายในการชนย้าย ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาสินค้า และการสำรองเพื่อการลดค่าของพันธบัตร เมื่อมีความจำเป็นที่จะต้องขายพันธบัตรนั้นในราคาที่ต่ำกว่าราคาที่ตราไว้

รายการที่ ๑๐ สินทรัพย์ไม่มีตัวตน ที่ปรากฏในงบดุล ๑ บาท และโดยปกติมักจะถือราคานี้ แม้ว่ารายการนี้ก็คือค่านิยมหรือสิทธิบัตรที่ได้จ่ายไปแล้ว ปัญหาต่อไปก็คือควรจะตัดจำนวนนี้ออก โดยไม่ควรเกิน ๕ ปี

รายการที่ ๑๑ ถึง ๑๕ เป็นรายการหนี้สินเดินสะพัด นั่นคือรายการเหล่านี้เป็นรายการที่เกิดขึ้นตามปกติของการดำเนินงานที่ได้จ่ายไปแล้วภายใน ๑ ปี ตั๋วเงินจ่ายเป็นหนี้สินระยะสั้น ที่ซึ่งธุรกิจได้ออกตั๋วให้ไว้ในการกู้ยืมจากธนาคาร เจ้าหนี้ก็เกิดขึ้นจากการซื้อวัตถุดิบหรือสินค้า แต่ยังไม่ได้จ่ายเงินในวันที่ทำงบดุลนี้ ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย (รายการที่ ๑๓) เป็นตัวเลขที่บริษัทเป็นหนี้ในวันที่ทำงบดุลนั้น แต่หนี้นี้ยังไม่ถึงกำหนดที่จะต้องชำระ ค่าใช้จ่ายค้างจ่ายรวมถึงพวกค่าจ้างแรงงานที่เกิดขึ้น แต่ยังไม่ถึงวันจ่ายตามปกติ (เช่น สมมุติเราจ่ายทุก ๒ อาทิตย์ ในเย็นวันศุกร์ เว้นศุกร์ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๑๕ เป็นวันศุกร์เช่นกัน แต่เป็นวันศุกร์ที่มิใช่วันจ่ายค่าแรง เพราะฉะนั้นรายจ่ายสำหรับปี ๒๕๑๕ ควรจะมีค่าแรงค้างจ่ายอยู่อีก ๑ อาทิตย์ด้วย) ค่าดอกเบี้ย ฯลฯ

รายการที่ ๑๔ และ ๑๕ เป็นตัวเลขที่บริษัทประมาณไว้ว่ายังไม่ชำระค่าภาษี

รายการที่ ๑๖ เป็นยอดรวมของหนี้สินเดินสะพัด ตัวเลขนี้จะมีประโยชน์ในการเปรียบเทียบกับสินทรัพย์เดินสะพัด

รายการที่ ๑๗ เจ้าหนี้มีจำนองเกิดขึ้นเนื่องจากการกู้ยืมเงิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยการนำทรัพย์สินไปจำนองไว้ ถ้าธุรกิจมีการออกพันธบัตร ก็อยู่ในส่วนนี้ในงบดุลด้วย ภายใต้หัวข้อว่า เจ้าหนี้พันธบัตร

รายการที่ ๑๘ สำรองเพื่อการฉุกเฉิน ซึ่งไม่ได้หมายถึงจำนวนเงินสดที่เจาะจงลงไปอย่างแน่นอนในธนาคาร แต่แสดงให้เห็นว่าบริษัทตั้งขึ้นโดยกันจากกำไรสะสมเอาไว้ใช้เพื่อเหตุฉุกเฉิน เงินจำนวนนี้เมื่อตั้งเป็นสำรองแล้ว ก็ไม่สามารถจะจ่ายเป็นเงินปันผลได้ แต่จะเก็บไว้ในบริษัทในรูปของเงินสด เงินลงทุน สินค้าคงคลัง และอื่น ๆ

โครงสร้างของเงินทุนมักจะหมายถึงเงินทุนที่ได้จากเจ้าของในตอนเริ่มกิจการ และกำไรสะสมที่ได้จากการหาได้เกินกว่าค่าใช้จ่ายของบริษัท และสะสมกันเรื่อยมา

งบดุลที่แสดงเป็นแบบอย่างง่าย ๆ บางธุรกิจอาจจะมีโครงสร้างของเงินทุนที่ผสมกันมากไปกว่าการที่จะมีเพียงแต่ทุน และกำไรสะสม เช่น อาจมีหุ้นบุริมสิทธิ์ หุ้นกู้ ฯลฯ ที่ยกงบดุลแบบง่าย ๆ ก็เพื่อจะอธิบายรายการที่มักจะปรากฏโดยทั่วไปในงบดุล

งบกำไรขาดทุน

งบการเงินที่สำคัญอีกอันที่ใช้ในธุรกิจ ก็คือ งบกำไรขาดทุน

งบกำไรขาดทุน
บริษัท ยางไทย จำกัด
ประจำปีเพียง ๓๑ ธันวาคม ๒๕๑๒

รายการ		จำนวนพัน
๑. ยอดขายสุทธิ		๑๐,๕๓๓
๒. ต้นทุนในการขาย ค่าใช้จ่ายและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานอื่น ๆ		
๓. ต้นทุนสินค้าขาย	๕,๑๘๘	
๔. ค่าใช้จ่ายในการขาย การดำเนินงาน และค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	๔๘๓	
๕. ค่าเสื่อมราคา	๑,๔๘๒	
๖. ภาษี (ภาษีอื่น ๆ ที่มิใช่ภาษีเงินได้)	๕๒๕	๘,๖๗๕
๗. กำไรจากการดำเนินงาน		๑,๘๕๘
๘. รายได้เบ็ดเตล็ด		
๙. ดอกเบี้ยรับ	๓๕	๓๕
๑๐. รวม		๑,๘๒๙
๑๑. ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ		
๑๒. ดอกเบี้ยเจ้าหนี้เงินกู้		๖๐
๑๓. รายได้สุทธิก่อนหักภาษีเงินได้		๑,๘๖๙
๑๔. ภาษีเงินได้		๗๒๓
๑๕. กำไรสุทธิ	บาท	๑,๕๔๖

ที่แสดงข้างบนนี้เป็นงบการเงินที่เป็นแบบโดยทั่ว ๆ ไป รายการแรกคือยอดขายสุทธิที่หักสินค้าส่งคืน และหักส่วนลดแล้ว และตามด้วยต้นทุนในการขาย และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานอื่น ๆ ก็ได้แก่ต้นทุนสินค้าขาย ซึ่งประกอบด้วยสินค้าคงคลังต้นงวดบวกด้วยที่ซื้อมาในระหว่างปี หักด้วยสินค้าคงคลังปลายงวด ก็จะเป็นต้นทุนของสินค้าที่ขายไปในงวดนั้น ค่าใช้จ่ายในการขาย เช่น ค่าโฆษณา เงินเดือนผู้จัดการขาย ฯลฯ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าเช่า ฯลฯ เมื่อหักรายการพวกนี้กับยอดขายสุทธิแล้ว ก็จะเป็นกำไรจากการดำเนินงานในรายการที่ ๗ รายได้อื่น ๆ ก็ควรจะรวมกับรายได้จากการดำเนินงานนี้เสียก่อนได้เป็นรายการที่ ๑๐ – รายได้รวม รายได้อื่น ๆ ก็คือรายได้ที่ไม่ใช่รายได้ที่เกิดจากการดำเนินงานตามปกติของธุรกิจ ตัวอย่างเช่น รายได้จากเงินปันผลที่ลงทุนในบริษัทอื่น รายได้จากการขายสิทธิบัตรหรือดอกเบี้ย ค่าใช้จ่ายอื่น เช่น ดอกเบี้ยที่จ่ายเพื่อเงินกู้ ซึ่งควรจะหักจากรายจ่ายทั้งหมด จึงจะเป็นกำไรสุทธิก่อนหักภาษีเงินได้ ภายหลังจากหักภาษีเงินได้แล้วก็คือรายได้สุทธิในรายการที่ ๑๕ ในกิจการของบุคคลคนเดียวก็จะจบเพียงรายการที่ ๑๓ เพราะไม่ต้องเสียภาษีการค้า (แต่เสียภาษีเงินได้ของบุคคลธรรมดา) แต่กิจการนี้เป็นกิจการขนาดกลาง ก็ค่อนข้างจะเป็นสาธารณะก็จะต้องเพิ่มรายการอีก คือ เงินปันผล (ถ้ามีกำไรมากพอที่จะแบ่งได้)

การประมาณกำไรในระหว่างวันที่กำหนดในงบการเงิน

การบันทึกทางการเงินของธุรกิจ เป็นเครื่องมือที่สำคัญของการจัดการทางการเงิน นักธุรกิจส่วนมากอาจต้องการรู้ถึงกำไรของบริษัทที่หาได้ภายในระหว่างวันที่ในงบการเงิน ดังนั้น เขาจะจัดทำรายการปรับปรุงที่จำเป็นทุกรายการทันที โดยไม่คอยจะรอจนกว่าจะถึงวันสุดท้ายของงวดบัญชีของเขาอย่างแน่นอน กำไรที่ประมาณขึ้นนั้นเป็นก็ที่จะใช้เปรียบเทียบกับงวดก่อนเท่านั้น ตัวอย่างเช่น สมมุติว่าธุรกิจขนาดกลางที่มีอุตสาหกรรมการทอผ้าหม งวดบัญชีวันสุดท้ายสิ้นสุดในวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ของทุกปี* และอุตสาหกรรมนี้เป็น

---

*ที่ให้สิ้นสุดในวันนี้ เพราะวงจรธุรกิจของอุตสาหกรรมแบบนี้ควรจะสิ้นสุดในระยะนี้

ตัวอย่างผิดกับอุตสาหกรรมอื่นที่ไม่ผลิตติดต่อกันทั้งปี จะผลิตให้เสร็จในตอนต้น ๆ ปี และนำออกแสดงในระหว่างใกล้จะสิ้นหน้าฝนต่อด้วยหน้าหนาว ถ้าจะประมาณกำไรในตอนสิ้นเดือนพฤษภาคม ธุรกิจก็จะมีข้อสงสัยเพราะจะแสดงว่าขาดทุนเนื่องจากเงินได้ใช้จ่ายไปเป็นค่าใช้จ่ายโรงงาน แต่ยังไม่มีการขายเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม กำไรโดยประมาณในวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน อาจจะแสดงกำไรมากกว่าที่แสดงในวันที่ปิดบัญชี ในวันสิ้นงวด เพราะว่างานส่วนใหญ่ของบริษัทได้เสร็จแล้ว แต่ยังคงต้องดำเนินงานอื่น ๆ อีกจนกระทั่งถึง ๒๘ กุมภาพันธ์ (ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ๓๐ พฤศจิกายน หรือในเดือนธันวาคมนี้ อากาศหนาวแล้ว ผ้าห่มควรจะขายได้มากในระยะนี้ หรือก่อนในเดือนตุลาคม เพราะคนต้องซื้อผ้าห่มเตรียมเอาไว้ก่อนที่จะเข้าฤดูหนาว หรือเริ่มหนาว เพราะฉะนั้นผ้าห่มจะขายดีมาก แต่เมื่อพ้นหน้าหนาว เช่น มกราคม หรือปลายกุมภาพันธ์ ที่เป็นระยะสิ้นสุดของงวดบัญชีจะไม่ค่อยมีการค้า แต่ยังมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานอื่น ๆ เกิดขึ้น จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้กำไรในเดือนพฤศจิกายน สูงกว่าเดือนกุมภาพันธ์) เพราะฉะนั้น ไม่ว่าจะเป็นการประมาณกำไรในระหว่างงวดใด ๆ ก็ตาม ควรจะพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงของฤดูกาลด้วย และตัวเลขที่จะใช้พิจารณากับปีก่อน ๆ ถ้าจะให้ได้ผลควรจะเป็นการเปรียบเทียบในระยะเวลาที่คล้ายคลึงกัน (คือ เดือนพฤษภาคม ก็ควรจะเปรียบเทียบกับพฤษภาคม ของปีก่อน ๆ เช่นเดียวกัน)

หลังจากทำงบทดลองแล้ว งบทดลองจะมีความสัมพันธ์ที่จะโยงให้ประมาณกำไรได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้จากในงบทดลอง การประมาณสินค้าคงคลังก็เป็นสิ่งจำเป็น การประมาณนี้ไม่ใช่เป็นเรื่องง่าย ๆ ที่จะหาตัวเลขได้ แต่อาจเป็นไปได้ที่จะคำนวณตัวเลขโดยประมาณ งบทดลองนี้ประกอบด้วยยอดคงเหลือของทุกบัญชี ณ วันสุดท้ายของเดือน ถ้าจะปิดบัญชีของเดือนนั้น ถ้าบัญชีได้จัดไว้อย่างเหมาะสม งบทดลองจะเริ่มต้นด้วยบัญชีสินทรัพย์ ต่อไปจะเป็นหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น และรายการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขายและต้นทุนสินค้าขาย และรายการสุดท้าย คือ ค่าใช้จ่ายโรงงานของบริษัท ในขั้นแรกจะทำการประมาณกำไรโดยพิจารณางบทดลองทั้งหมด และแยกบัญชีสินทรัพย์ หนี้สินและบัญชีทุนของจากกัน

บัญชีเหล่านี้จะเปลี่ยนแปลงไปทั้งหมดตามผลการดำเนินงานของบริษัท แต่ก็มียกเว้น คือ สินค้าคงคลังซึ่งอยู่ทางด้านสินทรัพย์ และบัญชีกำไรสะสมทางด้านหนี้สินและทุน ทั้ง ๒ บัญชีนี้จะเปลี่ยนแปลงต่อเมื่อปิดบัญชีในวันสิ้นงวด ในวันสิ้นงวดนี้ ตัวเลขของสินค้าคงคลังจะเป็นตัวเลขใหม่ มีการคำนวณกำไรใหม่ คำนวณการจ่ายเงินปันผลและจะบันทึกกำไรสะสมที่ได้ปรับปรุงใหม่ การได้มาซึ่งกำไรโดยประมาณ สินทรัพย์ลบด้วยสินค้าคงคลังและหนี้สินทั้งหลายก็บวกกับทุน ผลต่างจะพบว่า หนี้สินและทุนอยู่ข้างหนึ่ง และอีกข้างก็คือสินทรัพย์ลบด้วยสินค้าคงคลัง ผลลัพธ์จะแสดงถึงจำนวนของสินค้าคงคลังในมือที่ต้องการ ถ้าทุนของบริษัทจะยังคงรักษาให้อยู่ในระดับเดียวกับที่ซึ่งมีอยู่ ณ วันที่ในงบดุลของปีก่อน ในทางตรงกันข้าม ถ้าบริษัทไม่ขาดทุน และไม่มีกำไร นี่เป็นกรณีที่รายการทั้งหมดที่ปรากฏในงบทดลอง จะปรากฏในงบดุลใหม่ ในราคาเดียวกันกับที่ปรากฏในงบทดลอง ยกเว้นสินค้าคงคลังและกำไรสะสม ถ้าตัวเลขใหม่ของสินค้าคงคลังมากกว่าจำนวนที่ต้องการเพื่อรักษาทุนของปีที่แล้ว บริษัทจะแสดงกำไร ถ้าน้อยกว่า บริษัทจะขาดทุน

สินค้าคงคลังโดยประมาณที่ต้องการ จุดเสมอตัวควรจะตรงกับสินค้าคงคลังโดยประมาณที่ซึ่งมีอยู่ในมือจริง ๆ เพื่อที่จะพิจารณาความสามารถในการหากำไรของบริษัท วิธีนี้จะไม่ทำให้ได้กำไรที่แน่นอนสมบูรณ์ เพราะว่ารายการจ่ายล่วงหน้าต่าง ๆ เช่นเบี้ยประกันภัย จะจัดสรรระหว่างค่าใช้จ่ายและสินทรัพย์ก่อนที่จะปิดบัญชี* และในทำนองเดียวกันก็ต้องทำการปรับปรุงระหว่างรายได้และหนี้สิน อย่างไรก็ตาม ก็ยังเป็นวิธีการประมาณกำไรอย่างเหมาะสม โดยไม่ต้องทำรายละเอียดเกี่ยวกับการปิดบัญชี

---

*เบี้ยประกันภัยที่จ่ายไปส่วนหนึ่ง จะจ่ายสำหรับงวดนี้ และอีกส่วนจะจ่ายสำหรับงวดต่อ ๆ ไป เช่น จ่ายเบี้ยประกันภัยไป ๑๒,๐๐๐ เมื่อ ๑ เม.ย. เบี้ยประกันนี้จ่ายสำหรับหนึ่งปี และวันที่ปิดบัญชี คือ ๓๑ ธ.ค. ∴ เบี้ยประกันภัยจะแบ่งเป็น ๙,๐๐๐ บาท เป็นค่าใช้จ่ายของปีนั้น คือ เม.ย. – ธ.ค. และเป็นสินทรัพย์ ๓,๐๐๐ บาท สำหรับเดือน ม.ค. – มี.ค. ของปีต่อไป

วิธีการในการหาสินค้าคงคลัง จะแสดงด้วยงบทดลองของบริษัทยางไทย จำกัด และจะใช้อักษร ส. อยู่หน้าบัญชีสินทรัพย์ น.อยู่บ้านบัญชีหนี้สิน และ ท.อยู่หน้าบัญชีทุน ยอดรวมของสินทรัพย์ยกเว้นสินค้าคงคลังเท่ากับ ๓๑,๕๒๒,๐๐๐ บาท ขณะที่ยอดรวมของหนี้สินและทุนเท่ากับ ๓๘,๒๓๐,๐๐๐ บาท ยอดแตกต่าง ๖,๖๓๐,๐๐๐ บาท คือจำนวนของสินค้าคงคลังที่ต้องการ ถ้าธุรกิจต้องการให้อยู่ ณ จุดเสมอตัว และบัญชีสะสมเท่ากับปีที่แล้ว ตัวเลขสินค้าคงคลังจะนำมาเปรียบเทียบกับสินค้าคงคลังในมือโดยประมาณ เพื่อหากำไรของธุรกิจ

ถ้าธุรกิจบันทึกสินค้าคงคลังอย่างสม่ำเสมอ ก็จะทำให้สามารถเปรียบเทียบสินค้าคงคลังที่เสมอตัว กับตัวเลขของสินค้าคงคลังในมือโดยประมาณได้ ถ้าไม่ใช้วิธีนี้ เรายังคงประมาณสินค้าคงคลังจากรายการบางรายการในงบทดลองและใช้วิธีบวกเพิ่ม

บริษัท ยางไทย จำกัด

งบทดลอง ๓๑ มีนาคม ๒๕๑๓

	เดบิต	(จำนวนพัน) เครดิต
ส. เงินสด	๘,๑๗๖	
ส. ลูกหนี้	๓,๘๖๔	
ส. ตั๋วเงินรับ	๑,๕๐๐	
ส. สินค้าคงคลัง	๗,๖๓๐	
ส. โรงงานและอุปกรณ์	๑๖,๒๐๐	
น. สำรองค่าเสื่อมราคาโรงงานและอุปกรณ์		๖,๑๘๗
ส. ค่าใช้จ่ายล่วงหน้า	๔๔๕	
ส. ค่าใช้จ่ายตั้งพัก	๘๒๑	
ส. สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	๑	
น. ตั๋วเงินจ่าย		๖,๕๐๐

	เดบิท	เครดิต
น. เจ้าหนี้		๕,๐๒๔
น. เจ้าหนี้ – จำนอง		๑,๐๐๐
น. สำรองเพื่อหนี้สูญฉุกเฉิน		๓๐๐
ท. ทุน		๑๖,๐๐๐
ท. กำไรสะสม		๒,๘๖๑
ค่าขาย		๔,๔๔๕
สินค้ารับคืน	๑๗๔	
ซื้อ – วัตถุดิบ	๑,๖๔๕	
– วัสดุ	๑๔๘	
ค่าขนส่งขาเข้า	๑๒๔	
ค่าแรงงานโรงงาน	๔๖๓	
เงินเดือนผู้บริหาร	๔๐๗	
เงินเดือนพนักงาน	๒๑๐	
ค่าเช่า	๔๓	
ค่าขนส่งขาออก	๑๑	
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับกฎหมาย	๑๔	
ค่าโทรศัพท์ และโทรเลข	๖	
เครื่องเขียนแบบพิมพ์	๒๗	
เบี้ยประกันภัย	๒๔	
ค่าไฟฟ้า และน้ำประปา	๓๒	
ดอกเบี้ยจ่าย	๑๑	
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	๔๑	
บาท	๔๒,๖๗๗	บาท ๔๒,๖๗๗

ส. = สินทรัพย์ น. = หนี้สิน ท. = ทุน

จากงบทดลองของบริษัทยางไทย จำกัด ขั้นแรกจะหาต้นทุนสินค้าที่มีไว้ขาย ตัวอย่างต่อไปจะอธิบายการเพิ่มขึ้นของสินค้าคงคลังต้นงวด ยอดซื้อสุทธิ และค่าขนส่งขาเข้า ต้นทุนของสินค้ามีไว้ขาย ประกอบด้วยต้นทุนของสินค้าทั้งหลายที่ได้ขายไป หรือต้นทุนของการขายและต้นทุนของสินค้าที่มีอยู่ในมือ เพราะฉะนั้น ถ้าต้นทุนของสินค้าขายหักจากต้นทุนของสินค้าที่มีไว้ขาย ผลแตกต่างก็คือสินค้าคงคลังโดยประมาณ ขั้นต่อไปก็คือการหาต้นทุนสินค้าขาย โดยการหาจากยอดขายสุทธิ และหักด้วยจำนวนกำไรเบื้องต้น นักธุรกิจควรจะทราบดีว่า เขาควรจะดำเนินนโยบายอะไรในการบวกเพิ่มราคาสินค้าของเขา เปอร์เซนต์ที่บวกเพิ่มอาจจะไม่ตายตัวเสมอไป แต่เขาจะเรียนรู้ได้ด้วยประสบการณ์ของเขาที่ผ่านมา และจากประสบการณ์อื่น ๆ ในขอบเขตนี้ว่าจะใช้อัตราส่วนของกำไรเบื้องต้นอันไหนในการเปรียบเทียบกับค่าขาย ในกรณีเช่นนี้สมมุติในกำไรเบื้องต้นเท่ากับ ๒๖% ของค่าขาย จะทำให้เหลือเป็นต้นทุนสินค้าขาย ๗๔% ของค่าขาย หรือเท่ากับ ๓,๑๕๘,๐๐๐ บาท เมื่อนำตัวเลขนี้ไปหักจากต้นทุนสินค้ามีไว้ขาย จะได้เป็นสินค้าคงคลังโดยประมาณเท่ากับ ๖,๔๔๗,๐๐๐ บาท แต่การคำนวณจากงบทดลองจะแสดงว่า ณ จุดเสมอตัวต้องการสินค้าคงคลัง ๖,๖๗๐,๐๐๐ บาท ซึ่งจะชี้ให้เห็นว่า บริษัทยางไทย จำกัด มีกำไร ๒๗๗,๐๐๐ บาท ประจำงวดสิ้นสุด ๓๑ มีนาคม ๒๕๑๓

<u>วิธีคำนวณ</u>

		(จำนวนพัน)
สินค้าคงคลัง ๓๑ มี.ค.๒๕๑๒		๗,๖๗๐
<u>บวก</u> ค่าซื้อ – วัตถุดิบ		๑,๖๔๕
– วัสดุ		๑๔๘
ค่าขนส่งขาเข้า		๑๒๕
ค่าแรงงานโรงงาน		<u>๔๖๓</u>
รวมต้นทุนสินค้ามีไว้ขาย		๑๐,๑๐๕

หัก

ค่าขาย	๔,๔๔๕	
หัก สินค้ารับคืน	๑๗๙	
ค่าขายสุทธิ	๔,๒๖๖	
หัก กำไรเบื้องต้น ๒๖% ของ ๔,๒๖๖	๑,๑๐๘	
ต้นทุนสินค้าขายโดยประมาณ		๓,๑๕๘
สินค้าคงคลังในมือโดยประมาณ ๓๑ มี.ค.๒๕๑๓		๖,๔๔๗

การวิเคราะห์ค่าใช้จ่าย

Analysis of Expenses

การวิเคราะห์ สามารถจะทำได้กว้างกว่าที่กล่าวมาแล้ว และช่วยให้ฝ่ายบริหารทราบถึงผลการดำเนินงานของเขา และทำให้รู้ว่ากำไรที่หาได้นั้นน่าพอใจหรือไม่ นอกจากนี้ยังทำให้รู้สถานภาพว่าสามารถจะจ่ายชำระหนี้ได้หรือไม่ เมื่อถึงกำหนดชำระ และใช้ในการพิจารณาถ้าเขามีความจำเป็นที่จะกู้เงินธนาคาร เขาควรจะกู้เท่าไร สามารถใช้คืนได้ในระยะเวลานานเท่าไร ถ้าผลของการวิเคราะห์ออกมาเป็นที่น่าพอใจ และสามารถที่จะชำระหนี้ได้ในกำหนดเวลา ก็แสดงว่าธุรกิจนี้มีฐานะดีหรือมีสภาพคล่อง แต่ถ้ากำไรสุทธิที่หาได้ไม่พอเพียงกับการชำระหนี้ ฝ่ายจัดการจะต้องพยายามหาสาเหตุว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น ทำอย่างไรจึงจะสามารถหากำไรให้ได้พอเพียง อาจจะเป็นไปได้ว่าในการที่จะเพิ่มกำไรนั้น ก็ควรจะศึกษาถึงค่าใช้จ่ายต่าง ๆ และพิจารณาถึงกำไรกำไรเบื้องต้นด้วย ซึ่งอาจจะหาได้จากความสัมพันธ์ของรายการค่าใช้จ่ายต่าง ๆ กับยอดขายสุทธิ และเปรียบเทียบตัวเลขเหล่านี้กับมาตรฐานที่ตั้งเอาไว้ อย่างไรก็ตาม วิธีนี้จะให้ความแน่นอน และมีประโยชน์แก่ธุรกิจ เพราะสามารถใช้ตรวจสอบค่าใช้จ่ายจริงที่เกิดขึ้น เทียบกับของธุรกิจอื่น ๆ ได้

การวิเคราะห์อัตราส่วน

Ratio Analysis

นอกจากการตรวจสอบค่าใช้จ่ายโดยเทียบเป็น % กับค่าขายแล้ว ก็ควรจะหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมโดยการวิเคราะห์หาอัตราส่วน โดยอาศัยรายการในงบดุลว่ารายการเหล่านั้นมีความสัมพันธ์เป็นอัตราส่วนต่อกันอย่างไร และหาอัตราส่วนของรายการในงบกำไรขาดทุนด้วยอัตราส่วนเหล่านี้ ถ้ากล่าวอย่างกว้าง ๆ ก็จะมี ๑๔ ประเภท และจัดแบ่งเป็น ๕ กลุ่มใหญ่ คือ อัตราส่วนทุน อัตราส่วนสินค้าคงคลัง อัตราส่วนขาย อัตราส่วนของกำไรสุทธิ และอัตราส่วนอื่น ๆ ซึ่งมีดังต่อไปนี้คือ

I อัตราส่วนทุน (Capital Ratio)

๑. อัตราส่วนของสินทรัพย์ประจำต่อค่าสุทธิของสินทรัพย์ที่มีตัวตน %

๒. หนี้สินเดินสะพัดต่อค่าสิทธิของสินทรัพย์มีตัวตน %

๓. ค่าสุทธิของทุนหมุนเวียน represented by funded debt %

II อัตราส่วนสินค้าคงคลัง (Inventory ratios)

๔. ค่าขายต่อสินค้าคงคลัง (Net sales to inventory) จำนวนครั้ง

๕. ค่าสิทธิของทุนหมุนเวียน represented by inventory %

๖. inventory covered by current debt %

III อัตราส่วนของค่าขาย (Sales Ratio)

๗. จำนวนวันการเรียกเก็บเงินโดยเฉลี่ย

๘. ผลตอบแทนของสินทรัพย์ที่มีตัวตนสุทธิ (จำนวนครั้ง)

๙. ผลตอบแทนของทุนหมุนเวียน (จำนวนครั้ง)

IV อัตราส่วนของกำไรสุทธิ (Net Profit Ratios)

๑๐. กำไรสุทธิต่อค่าขายสุทธิ %

๑๑. กำไรสุทธิต่อสินทรัพย์มีตัวตนสุทธิ %

๑๒. กำไรสุทธิต่อทุนหมุนเวียน %

V อัตราส่วนอื่น ๆ

๑๓. สินทรัพย์เดินสะพัด ต่อหนี้สินเดินสะพัด

๑๔. หนี้สินทั้งหมดต่อสินทรัพย์มีตัวตนสุทธิ %

อัตราส่วนกลุ่มแรกเป็นอัตราส่วนทุน และประเภทที่ ๑ คือ อัตราส่วนของสินทรัพย์ประจำ ต่อสินทรัพย์มีตัวตนทั้งหมด คำว่า "สินทรัพย์ประจำ" ก็ได้อธิบายแล้วในคำอธิบายว่าด้วยเรื่องงบดุลการหาค่าสินทรัพย์ที่มีตัวตนสุทธิ โดยการหักหนี้สินทั้งหมดจากสินทรัพย์ที่มีตัวตน หรือเป็นรายการสุทธิ * หักด้วยจำนวนของสินทรัพย์ไม่มีตัวตนที่แสดงในงบดุล ถ้าอัตราส่วนของสินทรัพย์ประจำต่อสินทรัพย์ที่มีตัวตน is out of line กับประสบการณ์ที่ผ่านมา หรือไม่เป็นไปตามแบบที่วางไว้ กับธุรกิจอื่น ๆ ในอุตสาหกรรมเดียวกัน จะแสดงให้เห็นว่าอัตราส่วนนี้น้อยเกินไป และจำนวนของสินทรัพย์สุทธิ ทำให้ธุรกิจจะถูกบังคับให้ต้องกู้เงินในบางครั้ง ธุรกิจอาจจะสามารถดำเนินอย่างสำเร็จสมบูรณ์ชั่วคราว ถึงแม้ว่าความจริงก็คือมีความจำเป็นที่จะต้องกู้เงินมามากกว่าธุรกิจอื่น ๆ ในอุตสาหกรรมเดียวกัน แต่ผู้ทำการวิเคราะห์ควรจะสังเกตุว่า ได้มีสัญญาณอันตรายเกิดขึ้นแล้ว อัตราส่วนของหนี้สินเดินสะพัดต่อสินทรัพย์มีตัวตนสุทธินี้ ควรจะได้ทำการวิเคราะห์เป็นอันดับแรก ถ้าสินทรัพย์ประจำไม่เหมือนแบบที่วางไว้เมื่อเทียบกับสินทรัพย์มีตัวตน นั่นคือ หนี้สินมากเกินไป ซึ่งอาจจะเป็นหนี้สินเดินสะพัดหรือหนี้สินระยะยาว หนี้สินเดินสะพัดอาจจะมากเกินไป เพราะว่าธุรกิจมีสินทรัพย์เดินสะพัดเพียงเล็กน้อย เพราะฉะนั้นก่อนจะทำการวิเคราะห์ควรจะตรวจดูอย่างรอบคอบถึงความสัมพันธ์ระหว่างหนี้สินเดินสะพัด และสินทรัพย์มีตัวตนสุทธิ

อัตราส่วนอันที่ ๓ ของอัตราส่วนทุน เป็นอัตราส่วนที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหนี้สินที่นำมาลงทุนและทุนหมุนเวียน (ทุนหมุนเวียนนี้เป็นผลต่างระหว่างสินทรัพย์เดินสะพัดและหนี้สินเดินสะพัด) ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับหนี้สินที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจ จะได้จากการใช้อัตราส่วนต่าง ๆ ถ้าหนี้สินมีจำนวนมาก ธุรกิจจะอยู่ในอันตรายที่เสี่ยงกับการล้มละลายมาก

---

*รวมทุน บัญชีส่วนเกินทั้งหมด และสำรอง

หมายความว่า ทุนหมุนเวียนจะค่อย ๆ ลดลง เนื่องจากต้องนำไปใช้หนี้สินที่ถึงกำหนดชำระนั้น ถึงแม้ว่าไม่ใช่ปัญหา ดอกเบี้ยที่จะต้องชำระแก่เงินกู้ จะมีจำนวนมากกว่าธุรกิจอื่น ๆ ในอุตสาหกรรมเดียวกัน และอาจจะมีมากกว่าธุรกิจอื่น ๆ และมีผลกระทบกระเทือนอย่างมากต่อทุนหมุนเวียน ผู้ที่ทำการวิเคราะห์ควรจะสังเกตุอย่างรอบคอบเป็นแต่ละกรณีไปว่า ธุรกิจที่ทำการวิเคราะห์อยู่นั้นอยู่ส่วนไหนของอุตสาหกรรมนั้น ๆ อัตราส่วนเพียงอย่างเดียวจะไม่ได้ให้หลักฐานอย่างเพียงพอ แต่เราจะใช้รวมกันทั้งหมด ซึ่งจะทำให้รู้ถึงจุดอ่อนทางการเงินได้ อัตราส่วนทุนทั้งหมดมักจะทำเป็น %

กลุ่มที่ ๒ ก็คืออัตราส่วนของสินค้าคงคลัง

อันแรกคือความสัมพันธ์ของยอดขายสุทธิต่อสินค้าคงคลัง ซึ่งไม่ใช่ตัวเลขที่แท้จริงของการหมุนเวียนของสินค้าคงคลัง แต่เป็นเพียงอัตราส่วนการหมุนเวียนของค่าขายที่คิดในราคาขาย และสินค้าคงคลังในราคาทุน และตัวเลขสินค้าคงคลังก็ไม่ใช่ตัวเลขถัวเฉลี่ย แต่เป็นตัวเลขของวันสิ้นงวด อัตราส่วนนี้ ตัวเลขอาจจะแสดงต่ำด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น ค่าขายน้อย หรือสินค้าคงคลังมาก เพื่อที่จะหาคำตอบที่เหมาะสม อัตราส่วนนี้ควรจะใช้ร่วมกับอัตราส่วนอื่น ๆ ที่ต้องอาศัยตัวเลขของสินค้าคงคลัง และกำไรในการคำนวณด้วย

อัตราส่วนอีกอันของกลุ่มนี้ คือ อัตราส่วนที่แสดงเป็นส่วนร้อยของทุนหมุนเวียนโดยใช้รายการสินค้าคงคลัง ถ้าอัตราส่วนนี้สูงมาก จะแสดงให้เห็นว่าธุรกิจมีสินค้าคงคลังมากเกินไป ควรจะเปลี่ยนให้เป็นรูปอื่น คือ ทำการขายให้เป็นเงินสดบ้าง

อัตราส่วนอันสุดท้ายในกลุ่มนี้ก็คือ อัตราส่วนร้อยของสินค้าคงคลังต่อหนี้สินเดินสะพัด ถ้าสินค้าคงคลังมีจำนวนมาก เมื่อเทียบสัดส่วนกับหนี้สินเดินสะพัด จะแสดงถึงว่าอยู่ในอันตรายโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในระยะเวลาที่ระดับราคาอยู่ในระดับที่สูง และสามารถคาดได้ว่าจะลดลง ถ้าสินค้าคงคลังไม่ขายได้ก่อนที่ราคาจะลดลง ก็อาจจะไม่สามารถจะใช้หนี้สินเดินสะพัด เมื่อถึงกำหนดชำระได้

อัตราส่วนของกลุ่มที่ ๓ ก็คืออัตราส่วนของค่าขาย

อัตราส่วนอันดับแรกของค่าขายจะชี้ให้เห็นถึงฐานะของบัญชีลูกหนี้ และตั๋วเงินรับ เพราะว่าบัญชีเหล่านี้ และสินค้าคงคลังเป็นสิ่งสำคัญเบื้องต้นในการที่จะหาสินเชื่อในระยะสั้น จึงเป็นอัตราส่วนอันหนึ่งที่สำคัญมากสำหรับการวิเคราะห์สินเชื่อ ระยะเวลาโดยเฉลี่ยที่สามารถเก็บเงินจากลูกหนี้ได้นั้น หาได้จากการเอาค่าขายประจำปีหารด้วย ๓๖๕ เพื่อจะได้ค่าขายโดยเฉลี่ยต่อวัน แล้วนำค่าขายโดยเฉลี่ยนี้หารจำนวนลูกหนี้ และตั๋วเงินรับ ก็จะได้งวดระยะเวลาของการเก็บเงินโดยเฉลี่ย และควรจะเปรียบเทียบระยะเวลาของการเก็บเงินนี้กับกำหนดเวลาของการให้เชื่อ ว่าเหมาะสมกันหรือไม่ ตัวอย่างเช่น ถ้าธุรกิจมีข้อตกลงว่า ขายแล้วอีก ๓๐ วันจะชำระเงิน และระยะเวลาของการเก็บเงินโดยเฉลี่ยของบริษัทมีอยู่ ๕๐ วัน ก็จะแสดงว่าบัญชีลูกหนี้ส่วนมากชำระเงินเกินกำหนดเวลาที่ให้ไว้ และบางทีก็อาจจะเก็บไม่ได้

อัตราส่วนของค่าขายอันที่ ๒ ก็คืออัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์มีตัวตน แสดงเป็นจำนวนรอบ ซึ่งจะแสดงว่าธุรกิจสามารถจะมีค่าขายจากเงินทุนที่ลงทุนไปเพียงพอหรือไม่ โดยเปรียบเทียบกับประสบการณ์ที่ผ่านมากับธุรกิจประเภทเดียวกัน ถ้าอัตราส่วนที่ได้มานี้ต่ำมาก จะแสดงว่าธุรกิจมีสินทรัพย์ที่มีตัวตนสูงมาก และอาจเนื่องมาจากสาเหตุของการควบคุมการดำเนินงานของธุรกิจไม่เพียงพอ นั่นคือเงินทุนจมไปกับสินทรัพย์ประจำ หรือนั่นคือสินทรัพย์ประจำไม่ก่อให้เกิดผลตอบแทนมากเท่าที่ควรจะได้ การเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวที่ช้าของบัญชีลูกหนี้ หรือสินค้าคงคลัง

อัตราส่วนของการขายอันสุดท้าย ก็คือผลตอบแทนของทุนหมุนเวียน ซึ่งมักจะแสดงเป็นจำนวนรอบของการหมุนเวียน อัตราส่วนนี้จะแสดงว่าธุรกิจสามารถขายได้เพียงพอหรือไม่เมื่อเทียบกับเงินทุนเดินสะพัดที่ลงทุนไปในธุรกิจ ถ้าตัวเลขที่ได้จากการเปรียบเทียบนี้ต่ำมาก ก็อาจจะเป็นไปได้ว่า ยอดขายประจำปีไม่ดีเท่าที่ควร จะเป็นเมื่อเทียบกับจำนวนของทุนหมุนเวียน หรืออาจจะชี้ให้เห็นว่าจำนวนทุนหมุนเวียนนั้นมากเกินไป เมื่อเทียบกับธุรกิจประเภทเดียวกัน และในทำนองเดียวกัน อัตราส่วนที่ต่ำนี้ทำให้ธุรกิจประสบความ

ยุ่งยากที่จะแสดงกำไรสุทธิให้เพียงพอ อัตราส่วนผลตอบแทนเหล่านี้ จะเป็นร่องรอยที่สำคัญที่จะแสดงถึงสภาพคล่องของสินค้าคงคลัง และลูกหนี้ ถ้าธุรกิจมีผลตอบแทนของสินทรัพย์มีตัวตน และผลตอบแทนของทุนหมุนเวียนที่เหมาะสม ก็จะแสดงว่า สินค้าคงคลังและลูกหนี้ของธุรกิจสามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้อยู่เสมอ ๆ

อัตราส่วนกลุ่มที่ ๔ ก็คืออัตราส่วนเกี่ยวกับกำไร และแสดงเกี่ยวกับจุดเริ่มต้นและวันสิ้นงวดของกิจกรรมทั้งหมดของธุรกิจ อัตราส่วน ๒ ประเภทแรก คือ กำไรสุทธิต่อค่าขาย และกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์มีตัวตนทั้งหมด จะไม่ขอกล่าวมาก เพราะเป็นอัตราส่วนที่ง่าย และมีความหมายตามความหมายของคำพูดอยู่แล้ว คือ ถ้าอัตราส่วนของกำไรสุทธิต่อค่าขายนั้น น่าพอใจ และอัตราส่วนของกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์มีตัวตนทั้งหมดแสดงออกมาไม่น่าพอใจ ตัวเลขจะแสดงว่าค่าขายต่ำเกินไป หรืออาจจะแสดงว่าสินทรัพย์มีตัวตนมีค่าสูงมากเกินไป หรืออาจจะแสดงว่าธุรกิจมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานมากเกินไป เมื่อเทียบกับธุรกิจประเภทเดียวกันแล้ว ถ้ากำไรสุทธิต่อค่าขายต่ำ อาจจะเป็นไปได้ว่าธุรกิจดำเนินนโยบายตึงเครียดเกินไป โดยต้องการแต่ยอดขายที่มีจำนวนมาก แต่มีอัตรากำไรต่ำ อย่างไรก็ตาม ก็ควรจะแสดงให้เห็นถึงยอดขายที่มากกว่าธุรกิจอื่น ๆ ในอุตสาหกรรมเดียวกัน (ซึ่งธุรกิจเหล่านั้น ก็พยายามที่จะให้มียอดขายสูง ๆ) หรืออีกกรณีก็คือธุรกิจไม่สามารถจะขึ้นราคาขายให้สูงพอที่จะแน่ใจว่า จะได้กำไรอย่างพอเพียงจากการขาย และความยุ่งยากอาจจะเกิดจากเหตุผลง่าย ๆ สำหรับความล้มเหลวในการดำเนินงาน

อัตราส่วนสุดท้าย ก็คือกำไรสุทธิต่อทุนหมุนเวียน อัตราส่วนนี้จะแสดงถึงความสามารถของธุรกิจในการใช้เงินทุนระยะสั้นให้ได้ประโยชน์มากที่สุด การใช้อัตราส่วนนี้ต้องใช้ด้วยความระมัดระวัง ถ้าในกลุ่มของธุรกิจประเภทเดียวกันมีสัดส่วนของทุนหมุนเวียนใกล้เคียงกันแล้ว ถ้าธุรกิจใดธุรกิจหนึ่งมีอัตราส่วนกำไรต่อทุนหมุนเวียนสูงแล้ว ก็จะแสดงว่าธุรกิจนั้นมีสถานภาพดีที่สุดในกลุ่มนั้น อย่างไรก็ตาม ธุรกิจที่มีหนี้สินระยะสั้นน้อย ก็จะมีทุนหมุนเวียนมากกว่าธุรกิจที่มีหนี้สินระยะสั้นมาก แต่บางครั้งธุรกิจอาจจะมีอัตราส่วนกำไรต่อทุนหมุนเวียนต่ำกว่าธุรกิจอื่น ๆ แต่ฐานะทางการเงินในระยะสั้นอาจจะมั่นคงกว่าก็ได้

หน้าที่สำคัญของอัตราส่วนนี้ก็คือ จะแสดงให้เห็นถึงฐานะของทุนหมุนเวียนของธุรกิจ เพื่อใช้เปรียบเทียบกับธุรกิจอื่น ๆ

กลุ่มสุดท้าย ก็คืออัตราส่วนเบ็ดเตล็ด มี ๒ ประเภท คือ

<u>อัตราส่วนทุนหมุนเวียน</u> ซึ่งเป็นอัตราส่วนระหว่างสินทรัพย์เดินสะพัดต่อหนี้สินเดินสะพัด ซึ่งเป็นอัตราส่วนที่มีประโยชน์อย่างมากสำหรับการบริหารทางด้านการเงินที่จะได้มาซึ่งสินเชื่อเดินสะพัด เพราะหนี้สินเดินสะพัดส่วนใหญ่ เรามักจะใช้หนี้ด้วยสินทรัพย์เดินสะพัด อัตราส่วนอีกอันที่มักจะใช้คู่กับอัตราส่วนทุนหมุนเวียนนี้ก็คือ อัตราส่วนทุนหมุนเวียนอย่างถึงแก่น ซึ่งเป็นอัตราส่วนของสินทรัพย์เดินสะพัดลบด้วยสินค้าคงคลัง ต่อหนี้สินเดินสะพัด ซึ่งจะทดสอบให้ละเอียดกว่าการทดสอบของทุนหมุนเวียน

<u>อัตราส่วนอันสุดท้าย</u> คือ <u>อัตราส่วนของหนี้สินทั้งหมดต่อสินทรัพย์สุทธิ</u> ซึ่งเป็นอัตราส่วนที่แสดงถึงว่า ทุนของธุรกิจนั้นเป็นของเจ้าของเท่าใด และเป็นของบุคคลภายนอกเท่าใด ถ้าธุรกิจบริหารงานโดยใช้เงินส่วนใหญ่จากประชาชนอื่น ๆ (คือ กู้มา) ผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นเปรียบเสมือนก็ถือโอกาสจากการเก็บกำไร อาจจะเป็นเหตุผลได้ว่า ถ้าการเสี่ยงแบบนี้ประสบผลสำเร็จ ผู้ถือหุ้นก็จะได้รับทุกอย่างที่เหลือจากการจ่ายดอกเบี้ยแก่เจ้าหนี้แล้ว ในทางตรงกันข้ามถ้าโครงการ (ที่ใช้เงินทุนส่วนใหญ่จากเงินกู้) นี้ล้มเหลว ผู้ถือหุ้นสามัญจะเป็นพวกแรกที่สูญเสียเงิน

ควรจะใช้ความระมัดระวัง เมื่อจะเปรียบเทียบอัตราส่วนของธุรกิจใดธุรกิจหนึ่งกับธุรกิจอื่น ๆ ในอุตสาหกรรมขนาดเดียวกัน การเปรียบเทียบต้องเปรียบเทียบอัตราส่วนประเภทเดียวกันนั้น ก็มักจะเป็นประโยชน์ แต่ก็ควรจะระลึกอยู่เสมอว่า แต่ละบริษัทจะไม่มีอะไร ๆ เหมือนกันหมดทุกประการ ตัวอย่างเช่น บริษัทหนึ่งอาจจะมีกำหนดเวลาชำระเงินของลูกหนี้นานกว่า ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับชนิดของลูกค้าของธุรกิจ ซึ่งการที่มีกำหนดเวลาชำระเงินของลูกหนี้ที่นานกว่านี้ จะมีผลคือ จะมีจำนวนรอบของการเก็บเงินน้อยกว่า ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่ออัตราส่วน ทางบริษัทก็จะดำเนินงานโดยมีกำไรเบื้องต้นจากการขายต่ำ แต่จะขายสินค้าเป็นจำนวนมาก ๆ โดยมีการหมุนเวียนของสินค้ามากกว่าปกติ เมื่อเทียบกับบริษัทอื่น ๆ

ในอุตสาหกรรมเดียวกัน บางบริษัทอาจจะมีสินค้าบางรายการที่เคลื่อนไหวช้า ตัวอย่างเช่น ร้านขายของชำ จะต้องมีสินค้าในร้านเป็นจำนวนมากกว่าการที่สินค้านั้นจะขายไป แต่มีการหมุนเวียนของสินค้าคงคลังต่ำ ในแต่ธุรกิจที่ซึ่งมีอัตราส่วนแตกต่างไปจากธุรกิจอื่น ๆ ในอุตสาหกรรมเดียวกัน ซึ่งผู้ทำการวิเคราะห์ต้องพิจารณาว่า ที่แตกต่างกันนั้นเนื่องมาจากสาเหตุอะไร คือ เนื่องมาจากนโยบายของบริษัทเอง หรือได้รับผลกระทบกระเทือนจากการจัดการทางการเงินที่ไม่เหมาะสม ทางที่เหมาะสมก็ควรจะตรวจทานกับแนวโน้ม